

Stanowisko
XXIX Zgromadzenia Ogólnego
Związku Powiatów Polskich
w sprawie pokrywania rzeczywistych kosztów funkcjonowania
oświaty ponadpodstawowej

Karpacz, 31 maja 2023 roku

Prezydent RP Lech Kaczyński podkreślał „...dbać o oświatę, o to wszystko co zapewnia wzrost, to polski obowiązek...”.

Faktem jest, że wysokość części oświatowej subwencji ogólnej w ujęciu nominalnym rośnie z roku na rok. Nie jest to jednak wzrost proporcjonalny do dynamicznie rosnących wydatków na oświatę. Luka oświatowa w miastach na prawach powiatu wyniosła ponad 14 mld zł, wzrastając w okresie sześciu lat blisko 2-krotnie. Luka oświatowa w powiatach ziemskich w roku 2022 wyniosła ok. 2 mld zł. Na tle luki oświatowej w innych kategoriach jednostek samorządu terytorialnego nie jest to może kwota imponująca, ale należy podkreślić, że do 2015 roku powiaty były w stanie zbilansować bieżące wydatki oświatowe z otrzymywanej części oświatowej subwencji ogólnej. Była to świadoma decyzja prawodawcy oparta na obserwacji, że powiaty – w odróżnieniu od gmin – nie mają żadnego efektywnego źródła dochodów własnych, z którego mogłyby pokrywać lukę oświatową. Dziś – w warunkach drastycznego uszczuplenia dochodów własnych powiatów spowodowanych zmianami podatkowymi rząd oczekuje kierowania coraz większych środków własnych na potrzeby oświaty. Ustawowa gwarancja przekazywania samorządom odpowiednich w stosunku do wydatków oświatowych, środków finansowych stała się czysto teoretyczna.

Trudno się temu dziwić skoro zakładana wysokość części oświatowej subwencji ogólnej w wydatkach budżetu państwa na 2023 r. będzie wynosiła ok. 9%, podczas gdy blisko 10 lat wcześniej było to ponad 12%. Niepokój budzi również fakt, że udział wydatków z budżetu państwa na oświatę od 10 lat utrzymuje się poniżej 4% PKB.

Zgromadzenie Ogólne Związku Powiatów Polskich oczekuje podjęcia stosownych kroków legislacyjnych odwracających obecny stan rzeczy.

Za pierwsze kroki umożliwiające wyjście ze stanu permanentnego niedofinansowania oświaty należy uznać:

- a) urealnienie finansowania zadań oświatowych i zagwarantowanie stabilności środków w budżecie państwa na część oświatową subwencji ogólnej poprzez powiązanie jej kwoty z wysokością PKB na dany rok;
- b) przejście z algorytmu podziału części oświatowej subwencji ogólnej na algorytm jej naliczania;
- c) w konsekwencji zrewidowanie wag algorytmu podziału części oświatowej subwencji ogólnej i ich dostosowanie do faktycznie podnoszonych kosztów, tym bardziej, że większość wag od lat nie uległa podwyższeniu, pomimo corocznie zgłaszanych uwag w tym zakresie;
- d) zmianę zasad dotowania jednostek oświatowych niesamorządowych, które aktualnie jako jedyne z niekorzyścią dla oświaty publicznej, mają gwarancję stabilnego finansowania w pełni ponoszonych kosztów na faktyczną liczbę uczniów w trakcie roku;
- e) zapewnienie samorządom powiatowym dochodów w wysokości umożliwiającej realizację inwestycji oświatowych.

Niedoszacowanie subwencji oświatowej połączone z brakiem systemu gwarantującego samorządom pełne pokrycie wydatków ponoszonych w trakcie roku w związku ze wzrostem zadań szkolnych i pozaszkolnych prowadzi do znacznego ograniczenia możliwości realizacji przez powiaty innych zadań publicznych.

Przewodniczący
XXIX Zgromadzenia Ogólnego
Związku Powiatów Polskich

Andrzej Płonka